

Høringsnotat

Forslag til endring i forskrift om innhenting av opplysninger (FOR-2005-07-08-826)

1. BAKGRUNN FOR FORSLAGET

Kunnskapsdepartementet foreslår endringer i forskrift om innhenting av opplysninger (FOR-2005-07-08-826), som er gitt med hjemmel i lov av 3. juni 2005 nr 37 om utdanningsstøtte § 23. Lovbestemmelsen gir grunnlag for behandling av personopplysninger i form av innhenting av opplysninger. Bestemmelsen åpner for at departementet gir nærmere bestemte forskrifter.

Forslagene til endringer i forskrift om innhenting av opplysninger innebærer etter Kunnskapsdepartementets vurdering ikke vesentlige endringer. Forslagene er i hovedsak mindre utvidelser og presiseringer av Lånekassens grunnlag for å hente inn opplysninger fra andre registre. Personvernkonsekvensene er begrensede.

I St.meld. nr. 12 (2003-2004) "Om modernisering av Statens lånekasse for utdanning" framgår det at en moderne lånekasse skal kunne tilby en døgnåpen elektronisk informasjonstjeneste med omfattende simuleringsmuligheter, muligheter for elektroniske søknader og utbetalinger og mest mulig automatisert søknadsbehandling. Informasjon som er nødvendig for søknadsbehandlingen skal så langt det er mulig innhentes direkte fra andre dataregistre.

Meld. St. 23 (2012-2013) Digital agenda for Norge - IKT for vekst og verdiskaping ble behandlet i Stortinget 10. juni 2013. Det er stor grad av politisk enighet om målet om at den statlige forvaltningen så langt det er mulig skal være tilgjengelig på nett. Nettbaserte tjenester skal være hovedregelen for forvaltningens kommunikasjon med innbyggerne. Å gjøre elektronisk kommunikasjon til den primære kanalen for dialog mellom innbyggere og offentlige virksomheter vil bidra til forenkling og effektivisering i offentlig sektor. Digitalt førstevalg er både et mål og en forutsetning for å nå IKT-politiske mål og for å bevare velferdsstaten. Samtidig er det et sentralt prinsipp at hensynet til personvern og informasjonssikkerhet ivaretas.

Lånekassen er en av de statlige virksomhetene som har kommet lengst i å bruke IKT for å gi kundene gode digitale tjenester, og samtidig effektivisere forvaltningen av utdanningsstøtteordningen. Å legge til rette for innhenting av opplysninger direkte fra ulike registre, er et sentralt virkemiddel for modernisering i Lånekassen, og en forutsetning for å gi kundene gode digitale tjenester. Lånekassen har kommet et godt stykke på vei når det gjelder datafangst, og har et sterkt søkelys på datakvalitet og informasjonssikkerhet. Lånekassen har som målsetting at søker eller låntaker i minst

mulig grad selv skal sende inn dokumentasjon og at effektiviteten gjennom automatisert behandling og bruken av digitale tjenester skal økes. Det er derfor ønskelig å utvide området for datafangst ytterligere. Lånekassen har blant annet etablert tekniske løsninger for innhenting av opplysninger fra NAV og UDI og ønsker å utvikle løsningene til å omfatte innhenting av flere opplysninger som er nødvendige i saksbehandlingen.

2. GJELDENDE REGLER

Bestemmelsen i utdanningsstøtteleven § 23 gir rammer for hva som kan reguleres i forskrift. Loven angir i første ledd hvilken personkrets det kan innhentes opplysninger om. I annet ledd bestemmes det hvor disse opplysningene kan hentes fra. Prinsippet om at opplysningene må ha betydning for søkerens eller låntakerens rettigheter etter utdanningsstøtteregelverket, er slått fast i tredje ledd. Dette gjenspeiler regelen i personopplysningslovens § 11. I utdanningsstøtteleven § 23 fjerde og femte ledd er det gitt særskilte regler om innhenting av nærmere bestemte opplysninger også om andre enn søkere eller låntakere i Lånekassen, og om innhenting av opplysninger om kontonummer fra privat register.

I § 23 sjette ledd er det bestemt at Lånekassen skal gis nødvendige opplysninger uhindret av taushetsplikt. Dette omfatter også tilfeller der taushetsplikten er regulert i særbestemmelser i andre lovverk.

I siste ledd er det gitt adgang for departementet til å gi forskrift om hvilke institusjoner det kan innhentes opplysninger fra, samt om oppbevaring og sletting av opplysninger.

Lovens § 23 lyder som følger:

§ 23. Innhenting av opplysninger fra andre

Lånekassen kan innhente opplysninger om en søker eller låntaker, og om en søkers eller låntakers ektefelle, samboer og forsørger.

Opplysningene kan innhentes fra offentlige myndigheter og offentlige registre. For søkere eller låntakere kan opplysninger i tillegg hentes inn fra offentlige og private utdanningsinstitusjoner.

Opplysningene som innhentes etter første og annet ledd må ha betydning for søkerens eller låntakerens rettigheter eller plikter fastsatt i eller i medhold av denne lov.

Fra utdanningsinstitusjonene kan Lånekassen innhente opplysninger om studentstatus og faglig progresjon. Dette gjelder også for dem som ikke er søkere eller låntakere i Lånekassen.

Lånekassen kan innhente opplysninger om søkerens kontonummer fra Skatteetaten eller med søkerens samtykke fra et privat register. Opplysninger om kontonummer kan bare benyttes i forbindelse med utbetaling av utdanningsstøtte.

Lånekassen skal gis nødvendige opplysninger uhindret av taushetsplikt. Opplysningene kan innhentes elektronisk.

Departementet gir forskrifter om hvilke institusjoner opplysninger kan innhentes fra samt om oppbevaring og sletting av opplysninger.

Forskrift om innhenting av opplysninger (FOR-2005-07-08-826) som er gitt med grunnlag i utdanningsstøtteleven § 23 siste ledd, gir detaljerte regler om hvilke opplysninger som kan hentes inn fra hvilke organ.

Oppbygning av forskriften:

- Definisjoner av noen persongrupper som omtales i forskriften
- En rekke bestemmelser som konkret angir
 - o hvilke opplysninger som kan hentes inn
 - o for hvilke personer Lånekassen kan hente inn de aktuelle opplysningene
 - o fra hvilke institusjoner eller etater opplysningene kan hentes inn
- To bestemmelser som gjelder opplysninger fra offentlige og private utdanningsinstitusjoner eller fylkeskommunen
 - o en som gjelder alle elever og studenter, selv om de ikke er søkere i Lånekassen
 - o en som gjelder for elever studenter som er søkere i Lånekassen
- I tillegg er prinsippet om at opplysningene må ha betydning for søkerens eller låntakerens rettigheter etter utdanningsstøtteregelverket gjentatt i forskriften. Det gjøres unntak fra dette når det gjelder visse opplysninger fra utdanningsinstitusjonene.
- Det er også en henvisning til at opplysningene skal behandles i samsvar med reglene i personopplysningsloven.

3. BEHANDLINGSGRUNNLAG

Personopplysningsloven § 8 bestemmer at det må foreligge et behandlingsgrunnlag før personopplysninger kan behandles. Dette omfatter innhenting av personopplysninger som trengs i saksbehandling. Aktuelle behandlingsgrunnlag etter lovbestemmelsen er samtykke, lovhjemmel eller at behandlingen anses nødvendig av nærmere bestemte årsaker.

Utdanningsstøtteleven ble vedtatt i sin nåværende form av Stortinget i 2005, etter behandling av Ot.prp. nr. 48 (2004-2005) om lov om utdanningsstøtte. Lovens § 23 om innhenting av opplysninger fra andre ble vesentlig endret fra tidligere, ved at Lånekassen ble gitt adgang til å hente inn opplysninger fra flere persongrupper enn søkeren eller låntakeren selv, samtidig som det i større grad ble konkretisert hvilke opplysninger som kunne hentes inn om hvilke personer.

Lovens § 23 innebærer at lovhjemmel er det sentrale behandlingsgrunnlaget etter personopplysningslovens § 8 for innhenting eller gjenbruk av personopplysninger som

Lånekassen trenger ved forvaltningen av utdanningsstøtteordningene og tilbakebetalingen av utdanningsgjeld.

Lånekassen har i gjeldende forskrift om innhenting av opplysninger hjemler til å hente inn personopplysninger fra en rekke virksomheter. Lånekassen er kommet langt i å innhente nødvendige opplysninger gjennom datafangst, og dette gir en effektiv saksbehandling.

Forslagene til utvidede hjemler overfor noen av disse virksomhetene anses som en videreutvikling av de hjemlene som allerede foreligger. Forslagene er et ledd i en tilpasning til dagens situasjon, der flere opplysninger som er nødvendige i saksbehandlingen er blitt tilgjengelig per datafangst. På denne bakgrunnen faller det naturlig fortsatt å benytte lovhjemmel til innhenting av opplysningene i stedet for samtykke.

Lånekassen benytter i dag i liten grad samtykkeløsninger for innhenting av opplysninger fra andre. Det viktigste området der samtykke brukes, er ved innhenting av opplysninger om kontonummer fra Nets. Utdanningsstøtteleven § 23 gir lovhjemmel til å hente inn opplysninger om kontonummer fra skatteetaten, men sier uttrykkelig at det kreves samtykke for å hente inn opplysninger om kontonummer fra private registre. Samtykkeløsninger benyttes også i andre sammenhenger. Kunden gir samtykke til elektronisk kommunikasjon med forvaltningen etter e-forvaltningsforskriften og til elektronisk signering av låneavtale etter finansavtaleloven. Endringer i regelverk om elektronisk kommunikasjon med forvaltningen følges opp i Lånekassens kommunikasjon med søkere og låntakere.

Kunnskapsdepartementet mener at lovhjemmel fortsatt skal være det sentrale behandlingsgrunnlaget for Lånekassens behandling av personopplysninger, herunder innhenting av opplysninger fra andre. Forslagene i dette høringsnotatet innebærer en viss utvidelse av forskriftens bestemmelser om hvem det kan hentes inn opplysninger om, hvilke opplysninger som kan innhentes, og hvilke etater de kan innhentes fra. Rammene for dette følger av gjeldende § 23 i utdanningsstøtteleven, som ikke foreslås endret. Etter departementets oppfatning er det ikke nødvendig at det foretas en ny og omfattende vurdering av om lov- og forskriftshjemmel er det rette behandlingsgrunnlaget for Lånekassens gjenbruk av personopplysninger som finnes hos andre kilder.

Lånekassens gjeldende grunnlag for innhenting av opplysninger er konkret og detaljert omtalt i forskrift om innhenting av opplysninger som er gitt i medhold av utdanningsstøttelevens § 23.

I tillegg til kravene til behandlingsgrunnlag i personopplysningsloven § 8, stilles det ytterligere krav til behandlingen i personopplysningslovens § 11. Det stilles blant annet krav om at personopplysningene bare skal brukes til uttrykkelig angitte formål som er saklig begrunnet i den behandlingsansvarliges virksomhet, at de skal være

tilstrekkelige og relevante, og det settes begrensninger på senere bruk av opplysningene.

Lånekassens formål er å forvalte utdanningsstøtteordningene og tilbakebetaling av utdanningsgjeld i samsvar med gjeldende regelverk. Personopplysningene Lånekassen behandler brukes for å oppnå dette formålet.

4. PERSONVERNKONSEKVENSER

Lånekassen behandler store mengder personopplysninger ved forvaltningen av utdanningsstøtteordningene og tilbakebetalingen av utdanningsgjeld. Dette er helt nødvendig for å utføre samfunnsoppdraget, og har sitt grunnlag i lov om utdanningsstøtte § 16 som sier at Lånekassen forvalter utdanningsstøtten i samsvar med bestemmelser som er gitt i eller i medhold av loven.

Utdanningsstøtteleven § 23 gir lovgrunnlag og viktige rammer for Lånekassens innhenting av opplysninger. Loven foreslås ikke endret. Forskriften som er fastsatt med hjemmel i lovens § 23, gir konkrete og detaljerte regler om hvilke opplysninger som kan hentes inn for de ulike persongruppene, og fra hvilke registre. Viktige personvern hensyn er ivaretatt ved at lov og forskrift er utformet på denne måten. Det foreslås nå noen utvidelser av Lånekassens mulighet til å hente inn opplysninger, og disse er også spesifisert slik at det er enkelt å gjøre seg kjent med reglene. Lånekassen vil etter forslagene kunne hente inn noen flere opplysninger fra andre registre enn i dag, men Kunnskapsdepartementet er av den oppfatning at dette ikke har vesentlige personvernkonsekvenser.

Lånekassens behandling av søknader om utdanningsstøtte eller om lettelser i tilbakebetalingen er i dag i stor grad basert på opplysninger som er innhentet fra andre organer. Dette har flere fordeler:

- Bedre kvalitet i opplysningene. Et eksempel er innhenting av opplysninger om periode med registrert arbeidsledighet fra NAV i forbindelse med søknad om rentefritak. Låntaker sendte tidligere selv inn slik dokumentasjon, men dokumentasjon kunne gjelde et annet tidsrom eller gjelde bare for deler av tidsrommet som låntaker kunne ha rett til rentefritak for. Lånekassen kan nå hente opplysninger om relevant periode via datafangst, og det bedrer kvaliteten og sikrer rettigheter for låntaker.
- Opplysningene vil oftere være mer korrekte, oppdaterte og fullstendige
- Lånekassen kan sikre at de mottar de data som er relevante i søknadsbehandlingen og at det ikke mottas overskuddsinformasjon. Lånekassen erfarer i dag at søkere sender inn mer informasjon enn Lånekassen har bruk for i sin saksbehandling, også sensitive personopplysninger om seg selv eller om

andre.

- Saksbehandlingen blir mer effektiv, da den i større grad kan automatiseres. Skjønnsmessige avgjørelser automatiseres ikke.
- Færre saksbehandlere får se personopplysninger.

Samtidig har slik automatisert innhenting og behandling personvernkonsekvenser. Den enkeltes interesse i selv å ha kontroll på hva det offentlige bruker av opplysninger om ham eller henne er sentral. Det er også viktig at den enkelte er orientert om bruken av informasjon som kan få konsekvenser for ham eller henne. Den enkeltes interesse av at opplysningene er så korrekte og fullstendige som mulig, styrker betydningen av å være kjent med hvilke opplysninger som brukes. Samtidig er det gode argumenter for å gjenbruke personopplysninger, for eksempel praktiske hensyn for den enkelte og ulike effektivitetshensyn. Lånekassen gir generell informasjon om behandling av personopplysninger, formål for innhenting og utlevering i nettsøknader og i vedtak eller brev, samt på Lånekassens nettsider. I nettsøknader gis det generell informasjon om at Lånekassen behandler personopplysninger, formålet med behandlingen, rett til innsyn og til å rette feil, om utlevering til andre myndigheter og til dem som behandler personopplysninger på vegne av Lånekassen. I noen vedtak vil saksbehandlingssystemet automatisk legge inn hvor informasjonen som er lagt til grunn er hentet fra. I andre tilfeller kan saksbehandler opplyse om dette. I tillegg gis det informasjon om innhenting og annen behandling av personopplysninger m.v. dersom søker eller låntaker tar kontakt med Lånekassen,

Prinsippet om at opplysninger i hovedsak skal innhentes fra andre registre, er fulgt opp ved fastsettelsen av utdanningsstøttelovens § 23 og gjeldende forskrift.

Kunnskapsdepartementet mener at de foreliggende forslagene til endringer ikke har nye vesentlige personvernkonsekvenser. Det er på det rene at det er en endring i eksisterende behandling, ved at Lånekassen får noe utvidet grunnlag for å hente inn opplysninger fra andre. I hovedsak gjelder utvidelsene opplysninger som er taushetsbelagte etter forvaltningsloven § 13, men enkelte opplysninger angår helsemessige forhold og kan dermed være sensitive etter personopplysningsloven § 2 nr. 8. Dette er omtalt nærmere under de aktuelle forslagene.

Endringen i behandlingen av personopplysninger omfatter personer som søker om oppfyllelse av en rettighet etter utdanningsstøtteregelverket. Behandlingen av personopplysninger vil dermed skje på bakgrunn av en søknad fra den personen opplysningene omhandler eller kontroll av slike saker. Behandlingen gjelder dermed en begrenset krets av personer.

De personopplysninger Lånekassen behandler blir i noen tilfeller benyttet i forskning. Forvaltningsloven § 13 d gir på visse vilkår departementet adgang til å dispensere fra reglene om taushetsplikt. Slik bruk av opplysninger er nødvendig for å innhente kunnskap om virkningene av utdanningsstøtteordningen, og om denne virker i tråd

med sitt formål. Slik bruk omfattes av reglene om taushetsplikt og unntak fra denne ved bruk til forskning. Opplysningene brukes også til utredningsarbeid av mindre omfang, for eksempel ved beregninger av økonomiske konsekvenser av ulike forslag til endringer i utdanningsstøtteordningene. I slike tilfeller er alltid opplysningene anonymiserte. Ut over dette benyttes opplysningene ikke til andre formål enn forvaltning av rettigheter og plikter etter utdanningsstøtteregelverket.

Kunnskapsdepartementet mener at utvidelsen av muligheten for å hente inn personopplysninger ikke går ut over det som er nødvendig for å oppnå formålet. En hovedhensikt er å fremskaffe nødvendige og tilstrekkelig opplysninger for å ivareta enkeltpersoners rettigheter, og å unngå at unødvendig overskuddsinformasjon tilflyter Lånekassen.

5. FORSLAG TIL ENDRINGER

5.1 Generelt

Gjeldende forskrift er fastsatt med punkter i stedet for paragrafer. Det foreslås å endre dette slik at forskriftsbestemmelsene fastsettes som paragrafer.

Det foreslås også å sette inn overskrifter til de enkelte bestemmelser.

5.2 Definisjoner

Bestemmelsen står i gjeldende forskrift punkt 1, og foreslås som *§ 1 Definisjoner* i den endrede forskriften.

Gjeldende forskrift punkt 1 inneholder definisjoner av ulike persongrupper som omtales senere i forskriften.

Det foreslås at definisjonen av forsørgere inkluderer personer som har overtatt foreldreansvar etter barneloven § 63. Dette er også i tråd med definisjonen av forsørgere i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte § 3-6 (2012-13). Disse personene har overtatt foreldreansvaret, og er dermed ansvarlig for forsørgelse av barnet på samme måte som andre foreldre. Deres økonomi skal etter utdanningsstøtteforskriften ha betydning for utdanningsstøtten på samme måte som andre foreldres økonomi. Dette er en svært liten gruppe, og personene må vurderes på samme måte som biologiske foreldre og adoptivforeldre. Personvernkonsekvensene anses som minimale, og ikke annerledes enn for andre foreldre.

Forslag til bestemmelse:

§ 1 Definisjoner

I denne forskrift menes med

- a) ektefeller: Personer som har inngått ekteskap etter ekteskapsloven eller registrert partnerskap etter partnerskapsloven.
- b) samboere: Personer som lever sammen og har felles barn.
- c) forsørgere: Foreldre, steforeldre *og personer som har overtatt foreldreansvaret etter barnelova § 63.*

5.3 Arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV)

De aktuelle bestemmelsene finnes i punktene 2, 3 og 5 i gjeldende forskrift. Etter forslaget vil de aktuelle delene av disse framgå av § 2 *Innhenting av opplysninger fra Arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV).*

Gjeldende punkt 2 omhandler opplysninger fra Aetat, mens punkt 5 gjelder opplysninger fra trygdeetaten. Etter omorganisering av disse virksomhetene er det nødvendig å slå sammen disse reglene til en felles regel om opplysninger som kan hentes inn fra NAV. I tillegg har NAV overtatt forvaltningen av sosialstønad, og innholdet i gjeldende punkt 3 første strekpunkt må derfor reguleres i bestemmelsen som gjelder opplysninger fra NAV. Det foreslås at disse bestemmelsene samles i en ny § 2 i forskriften. Arbeids- og velferdsforvaltningen omfatter både den statlige og den kommunale delen av NAV.

Dokumentasjon som Lånekassens kunder sender inn fra NAV, inneholder ofte sensitive personopplysninger. Det vil særlig styrke personvernet dersom Lånekassen unngår å få inn overskuddsinformasjon om kunders helsesituasjon.

Første ledd bokstav a) er hentet fra gjeldende forskrift punkt 2 om opplysninger fra Aetat. Det er ikke innholdsmessige endringer i denne.

Låntaker som er registrert arbeidsledig kan på visse vilkår ha rett til rentefritak. I første ledd bokstav b) foreslås det at Lånekassen skal kunne innhente opplysninger om perioder låntakeren har vært i arbeid, utdanning eller arbeidsrettede tiltak og med hvilket omfang. Regelen er ny. Dette er nødvendige opplysninger i vurderingen av rett til rentefritak på grunn av registrert arbeidsledighet. Låntakere kan være registrert arbeidsledige og samtidig være i arbeid eller i utdanning. Disse vil Lånekassen som hovedregel ikke betrakte som reelle arbeidssøkende, og de har ikke rett til rentefritak. I dag henter Lånekassen opplysninger om registrert ledighet fra NAV, men disse opplysningene viser ikke om vedkommende for eksempel er under utdanning, fullt sysselsatt eller i tiltak. Dette er opplysninger NAV har, og som Lånekassen ville kunne innhente ved søknader om rentefritak på dette grunnlaget. I gjeldende forskrift om innhenting av opplysninger har Lånekassen hjemmel til å innhente opplysninger om søkeren/låntakeren har vært delvis arbeidsledig. Ved elektronisk innhenting av opplysningene om registrert ledighet vil opplysninger om

låntaker har vært i arbeid eller annen aktivitet og med hvilket omfang, komplette opplysningene Lånekassen i dag innhenter om registrert ledighet.

Forslagets første ledd bokstav c) står i dag i punkt 2 andre strekpunkt og i punkt 5 første ledd, for så vidt gjelder opplysninger om søkeren eller låntakeren selv. Opplysninger fra NAV om søker eller låntakers ektefelle eller samboer foreslås regulert i bestemmelsens annet ledd. Det foreslås språklige endringer i bokstav c, slik at formuleringen blir mer presis og det går klart fram at det er kategorisering av stønadstype som kan hentes inn. Forslaget innebærer ikke innholdsmessige endringer.

Forslagets første ledd bokstav d) er en ny regel. Lånekassen kan etter gjeldende punkt 5 hente inn opplysninger om hvilke økonomiske ytelser en søker eller låntaker mottar. Det foreslås at Lånekassen skal kunne hente inn opplysninger om låntakers eventuelle uføregrad og dato for vedtak om innvilgelse av uførepensjon. I forskrift om tilbakebetaling gis det rett til hel eller delvis ettergivelse av utdanningsgjeld for låntakere som er minst 50 % ufør og som får varig uførepensjon fra folketrygden, dersom vedkommendes inntekt ligger innenfor visse grenser. Saksbehandlingen er i dag delvis maskinell. Lånekassen henter inn inntektsopplysningene elektronisk fra Skatteetaten. Låntaker må imidlertid selv sende inn kopi av vedtak om uførepensjon fra NAV, som viser hvilken uføregrad vedkommende har. Det er ikke uvanlig at Lånekassen mottar overskuddsinformasjon fra søker om årsaken til uførheten og de økonomiske problemene dette har ført til for vedkommende. Ved innhenting av slike opplysninger direkte fra NAV kan Lånekassen vurdere om låntaker har rett til ettergivelse ved varig uførhet dersom person- og kapitalinntekten i tillegg er under fastsatte grenser, uten at låntaker må framskaffe dokumentasjon selv. Denne utvidelsen medfører at Lånekassen får en noe videre adgang til å hente inn opplysninger som kan være sensitive etter personopplysningsloven § 2 nr. 8. Dette er opplysninger som Lånekassen må ha for å vurdere rettigheter etter utdanningsstøtteregelverket. Når søkeren selv må sende inn slik dokumentasjon, vil Lånekassen ofte motta overskuddsinformasjon om søkerens helsetilstand. Ved innhenting av kun de opplysningene som er nødvendige etter utdanningsstøtteregelverket, vil omfanget av sensitive opplysninger som Lånekassen mottar være mindre. På bakgrunn av dette anses det som en god løsning at Lånekassen kan hente inn opplysninger om uføregrad og vedtaksdato fra NAV.

Første ledd bokstav e) er hentet fra gjeldende punkt 5 annet ledd og viderefører regelen om at det kan hentes inn opplysninger om perioder søkeren eller låntakeren har vært sykmeldt. I dagens bestemmelse er det presisert at disse opplysningene bare kan benyttes ved vurdering av rett til betalingslettelser eller omgjøring av lån til stipend på grunn av sykdom. Begrunnelsen for dette er at det er grunn til å utvise ekstra varsomhet ved behandlingen av helseopplysninger, som er å anse som sensitive personopplysninger. Ved å angi konkret hva disse opplysningene kan brukes til, avgrenses muligheten for å innhente og behandle denne type opplysninger.

Det foreslås at denne begrensningen fjernes. Det finnes situasjoner der opplysningene om sykmelding kan ha betydning for søker eller låntakers andre rettigheter. Etter utdanningsstøtteordningene finnes det flere særlige regler for studenter eller låntakere som blir syke, noe som er et uttrykk for utdanningsstøtteordningenes sosiale profil. Det vil som hovedregel være til fordel for søkeren eller låntakeren om relevante opplysninger om sykdom kommer til Lånekassens kjennskap. Dette gjelder for eksempel ved spørsmål om støtte ved forsinkelse utover ett år, opptjening for foreldrestipend og utvidelse av tidsrammen for støtte etter forskriftens tredje del (åtteårsblokk). I tillegg bestemmer uansett gjeldende punkt 9, som foreslås videreført i ny § 8, at opplysningene som hentes inn må ha betydning for søkerens eller låntakerens rettigheter eller plikter etter utdanningsstøtteleven med forskrifter. Hensynet til varsomhet ved behandlingen av sensitive personopplysninger vil være ivarettatt ved den generelle begrensningen om at opplysningene må ha betydning for søkeren eller låntakerens rettigheter eller plikter etter utdanningsstøtteleven med forskrifter.

Forslagets annet ledd er hentet fra gjeldende punkt 5 om innhenting av opplysninger fra trygdestaten også for søkers eller låntakers ektefelle eller samboer. Dette er opplysninger om andre enn søker eller låntaker selv, dvs tredjepersoner, og det er kun opplysninger om ytelser etter folketrygdloven som er relevante. Det foreslås at Lånekassen skal kunne hente inn opplysninger også om foreldrepenger som NAV har vedtatt at søkers ektefelle eller samboer skal få og som er eller skal bli utbetalt, og om vedkommende tar ut graderte foreldrepenger eller ikke. Dersom søkers ektefelle eller samboer mottar foreldrepenger, har søker ikke rett til foreldrestipend. Unntak gjøres dersom uttaket av foreldrepengene er gradert. Disse opplysningene er nødvendige ved vurdering av om søker har rett til foreldrestipend.

I tredje ledd i forslaget til § 2 foreslås det en utvidelse av Lånekassens adgang til å innhente opplysninger. Lånekassen har behov for å innhente opplysninger fra arbeidstaker- og arbeidsgiverregisteret om låntakeres ansettelse. Opplysninger om låntakeres ansettelsesforhold brukes ved vurdering av søknader om ettergivelse av utdanningslån for låntakere som er bosatt i og utøver et yrke i Finnmark og utvalgte regioner i andre fylker. Etter disse reglene kan låntaker få ettergitt utdanningslån med ti prosent per år dersom vedkommende har vært bosatt og yrkesaktiv i det aktuelle området i tolv sammenhengende måneder. Opplysninger om ansettelsesforhold brukes også ved vurdering av gjeldsordninger og ettergivelse av fordringer som anses umulig å inndrive. Opplysningene kan også brukes i vurdering av om utenlandsk statsborger har rett til støtte på bakgrunn av at vedkommende blant annet har vært i sammenhengende fulltidsarbeid i Norge i minst 24 måneder like før oppstart i utdanningen, jf. tildelingsforskriften § 2-2 bokstav e.

Etter EØS-avtalen har EU/EØS-borger med status som arbeidstaker i Norge og familiemedlemmer til slik arbeidstaker, særlige rettigheter til utdanningsstøtte. Rettighetene til denne gruppen er i stadig utvikling, og grensen mellom hvem som skal regnes som arbeidstaker og hvem som skal regnes som student, er viktig.

Opplysninger fra arbeidstaker- og arbeidsgiverregisteret kan bidra til å avklare hvilke EU/EØS-borgere som har rett til utdanningsstøtte fra den norske støtteordningen.

Det foreslås også noen språklige endringer i bestemmelsen.

Forslag til endring av punktene 2, 3 og 5:

§ 2 Innhenting av opplysninger fra Arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV)

Lånekassen kan hente inn opplysninger om søkeren *eller* låntakeren fra *Arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV)*. Opplysningene kan bare gjelde

- a) hvilken periode søkeren *eller* låntakeren har vært registrert som helt eller delvis arbeidsledig
- b) *perioder låntakeren har vært i arbeid, utdanning eller arbeidsrettet tiltak og med hvilket omfang*
- c) hvilken *stønadstype* søkeren *eller* låntakeren mottar eller har mottatt, eventuelt for hvilken periode og størrelsen på ytelsene ~~og hva de er ment å dekke~~
- d) *låntakerens uføregrad og dato for vedtak om innvilgelse av uførepensjon eller uføretrygd*
- e) perioder søkeren *eller* låntakeren har vært sykmeldt. ~~Opplysningene kan bare benyttes ved vurdering av rett til betalingslettelser eller omgjøring av lån til stipend på grunn av sykdom.~~

Lånekassen kan hente inn opplysninger om søkerens *eller* låntakerens ektefelle eller samboer fra *Arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV)*. Opplysningene kan bare gjelde hvilke økonomiske ytelser *som er gitt vedkommende i medhold av folketrygdloven, vedkommende mottar eller har mottatt eventuelt for hvilken periode ytelsene er gitt, gradering av ytelsene, størrelsen på ytelsene og hva de er ment å dekke.*

Lånekassen kan innhente opplysninger om søker eller låntaker fra Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret (Aa-registeret).

5.4 Barneverntjenesten

Den aktuelle bestemmelsen finnes i gjeldende forskrift punkt 3, og foreslås som § 3 *Innhenting av opplysninger fra barneverntjenesten.*

Hjemmelen til å innhente opplysninger fra helse- og sosialetaten er tatt ut fra bestemmelsen og overført til forslag til ny § 2 om NAV, se over. Etter gjeldende forskrift punkt 2 kan Lånekassen hente inn opplysninger om låntaker eller søker, men dette er begrunnet med at gjeldende punkt 2 gjelder både barneverntjenesten og helse- og sosialetaten. Forslagets § 3 gjelder bare opplysninger fra barneverntjenesten, og slike opplysninger er kun relevant i vurderingen av rett til støtte. Forslaget til § 3 gjelder derfor bare opplysninger om søker.

Det foreslås en endring i bestemmelsen slik at den omfatter opplysninger fra barnevernet om hvilken økonomisk forsørgelse barnevernet gir, uten at det spesifiseres om ytelsene utbetales til søkeren eller til fosterforeldrene. Gjeldende bestemmelse sier at opplysninger fra barneverntjenesten bare kan gjelde hvilke økonomiske ytelser søkeren mottar eller har mottatt, for hvilken periode, størrelsen på ytelsene og hva de er ment å dekke. Det er imidlertid ofte søkerens fosterforeldre som faktisk får utbetalt ytelsene. Det er behov for opplysninger om disse ytelsene, som kan være avgjørende for elevens rettigheter til utdanningsstøtte. I dag er det slik at dersom det blir opplyst i søknaden at søker er forsørget av barnevernet og bor i fosterhjem eller institusjon, etterspørres ikke nærmere opplysninger siden søker ikke har rett til støtte. Dersom søker bor utenfor fosterhjem eller institusjon, har Lånekassen behov for å vite hva utgiftsdekningen for søker utgjør, og dette hentes i dag inn fra søker selv. Forslaget til endring betyr at Lånekassen kan innhente dette direkte fra barneverntjenesten, uten å måtte gå via søker, i tillegg til at det bidrar til å muliggjøre framtidig elektronisk innhenting av opplysningene. Forslaget til formulering skal dekke tilfeller der barnevernet utbetaler ytelser direkte til søker og der de utbetaler ytelsene til fosterforeldrene. Ved ytelser til fosterforeldre er det kun utgiftsdekningen av fosterhjemsgodtgjørelsen som er relevant for tildelingen av utdanningsstøtte.

Forslag til endring av punkt 3:

§ 3 Innhenting av opplysninger fra barneverntjenesten

Lånekassen kan hente inn opplysninger om søkeren fra barneverntjenesten. Opplysningene kan bare gjelde

- a) *størrelsen på de økonomiske ytelser som barnevernet gir eller har gitt til forsørgelse av søker, for hvilken periode, og hva de er ment å dekke*
- b) *om søkeren bor i fosterhjem, eller barnevernsinstitusjon eller bor for seg selv mens han eller hun er under barnevernets omsorg.*

5.5 Skatteetaten og Det sentrale folkeregisteret

Gjeldende punkt 4 i forskriften foreslås ikke endret med unntak av overgang til paragraf og ny overskrift; **§ 4 Innhenting av opplysninger fra Skatteetaten og Det sentrale folkeregisteret.**

I tillegg foreslås det mindre språklige endringer i bestemmelsen.

Forslag til endring av punkt 4:

§ 4 Innhenting av opplysninger fra Skatteetaten og Det sentrale folkeregisteret

Lånekassen kan hente inn opplysninger fra Skatteetaten og Det sentrale folkeregisteret.

For søkeren *eller* låntakeren og dennes ektefelle *eller* samboer kan det hentes inn opplysninger om formue, inntekt og skatteklasser. Ved tildeling av behovsprøvd støtte kan slike opplysninger også hentes inn for søkerens forsørgere.

For søkeren *eller* låntakeren og søkerens *eller* låntakerens forsørgere, ektefelle *eller* samboer og/eller barn, kan det hentes inn opplysninger fra *Det sentrale* folkeregisteret.

Lånekassen kan hente inn opplysninger om søkerens kontonummer. Opplysningene kan bare benyttes ved utbetaling av utdanningsstøtte.

5.6 Vernepliktsverket

Bestemmelsen framgår av gjeldende punkt 6. Etter forslaget vil innholdet framgå av § 5 *Innhenting av opplysninger fra Vernepliktsverket*.

Gjeldende punkt 6 gir Lånekassen mulighet til å hente inn opplysninger fra vernepliktsverket om i hvilken periode en låntaker har avtjent førstegangstjeneste. Opplysningene har betydning for retten til betalingslettelser under førstegangstjeneste.

Departementet foreslår at det også gis hjemmel til å innhente de samme opplysningene fra Vernepliktsverket når det gjelder personer som søker om utdanningsstøtte, dvs. som er studenter. Bakgrunnen for dette er at personer som avtjener verneplikt og som søker om utdanningsstøtte ikke har rett til støtte fra Lånekassen.

Forslag til endring av punkt 6:

§ 5 *Innhenting av opplysninger fra Vernepliktsverket*

Lånekassen kan hente inn opplysninger om *søkere eller* låntakere fra Vernepliktsverket. Opplysningene kan bare gjelde i hvilken periode *søkeren eller* låntakeren *avtjener eller* har avtjent førstegangstjeneste.

5.7 Utlendingsdirektoratet

Regelen om innhenting av opplysninger fra Utlendingsdirektoratet (UDI) framgår av gjeldende punkt 7, som foreslås endret til § 6 *Innhenting av opplysninger fra Utlendingsdirektoratet*.

Hovedregelen i den norske utdanningsstøtteordningen er at søker må være norsk statsborger for å ha rett til utdanningsstøtte. Forskriften om tildeling av utdanningsstøtte kapittel 2 har en del unntak fra denne hovedregelen, slik at en utenlandsk søker likevel kan ha rett til støtte på visse vilkår.

Gjeldende forskrift om innhenting av opplysninger gir Lånekassen hjemmel til å hente inn opplysninger fra UDI om en person som søker om utdanningsstøtte. Opplysningene kan gjelde statsborgerskap, eventuell oppholdstillatelse (med vedtaksdato) og grunnlaget for denne.

EU-borgere som har rett til varig opphold i Norge etter utlendingslovens §§ 115 eller 116 har rett til utdanningsstøtte på like vilkår som norske statsborgere, se tildelingsforskriften § 2-4. Opplysninger om varig oppholdsrett omfattes ikke av begrepet ”oppholdstillatelse”, som Lånekassen har hjemmel for å hente inn fra UDI. Det foreslås derfor å utvide bestemmelsens første ledd slik at Lånekassen kan innhente opplysninger om hvorvidt søker har varig oppholdsrett etter de aktuelle bestemmelsene.

Noen av unntaksreglene i støtteordningen som gir rett til utdanningsstøtte stiller krav til tredjepersoners¹ opphold for at den som søker skal ha rett til støtte. For eksempel har en utenlandsk statsborger med oppholdstillatelse i familiegjennforening med utenlandsk statsborger i Norge som har studier som oppholdsgrunnlag, ikke rett til utdanningsstøtte. Andre oppholdsgrunnlag for hjemmelspersonen kan gi rett til støtte i Norge for familiemedlemmet. Disse unntakene bygger på utlendingslovens regler, og UDI har opplysninger om søker og tredjepersoner som er relevante i Lånekassens vurdering av rett til støtte. Lånekassen har derfor behov for å hente inn flere opplysninger fra UDI enn dagens hjemmel gir anledning til.

I dag blir søker i brev bedt om å dokumentere opplysninger om tredjeperson der dette er av betydning i søknadsbehandlingen. Søker kan da for eksempel sende inn kopi av vedtak fra UDI som gjelder tredjepersonen. Ved elektronisk innhenting av opplysninger vil Lånekassen innhente opplysninger som er relevante i saksbehandlingen, og ikke lenger få tilsendt dokumenter fra søker om tredjepersonens situasjon og oppholdsgrunnlag i samme omfang. Dette er en type dokumentasjon som ofte inneholder overskuddsinformasjon som ikke er relevant i saksbehandlingen.

Det foreslås utvidelser av bestemmelsen i flere ledd på bakgrunn av dette.

I nytt annet ledd i bestemmelsen foreslås det at Lånekassen kan hente inn opplysninger om hvorvidt søkerens ektefelle, samboer med felles barn eller partner er norsk statsborger. Søker som er gift, samboer med felles barn eller er partner med norsk statsborger, kan få støtte dersom begge bor i Norge. Når søker er gift med norsk statsborger, trenger Lånekassen kun opplysningen om ektefellens statsborgerskap. UDI har opplysninger om den norske statsborgeren dersom søker har opphold i familiegjennforening med norsk statsborger.

¹ Med tredjepersoner menes andre enn den som søker om utdanningsstøtte, for eksempel søkerens ektefelle eller forelder.

I nytt tredje ledd foreslås det også utvidelser. I henhold til forskrift om tildeling av utdanningsstøtte kapittel 2 kan utenlandsk søker på visse vilkår ha rett til støtte dersom vedkommende har oppholdsrett som familiemedlem til EØS-borger etter utlendingsloven §§ 113 eller 114, jf. § 110, eller har oppholdstillatelse i familiegjenforening eller bosettingstillatelse eller permanent oppholdstillatelse på grunnlag av slik tillatelse, med norsk eller utenlandsk statsborger, eller der søker er familiemedlem til EØS-borger.

Det er et krav etter disse reglene at den personen som søkeren har familiegjenforening med, eller den EØS-personen som søker har opphold som familiemedlem til, har et annet oppholdsgrunnlag i Norge enn studier. I saksbehandlingen er det behov for å vite hvem denne tredjepersonen er, vedkommendes statsborgerskap og grunnlag for vedkommendes opphold i Norge. Ut fra disse opplysningene kan Lånekassen ferdigbehandle saken, eller vite hvilket tildelingsgrunnlag som er relevant å vurdere søknaden ut fra, og dermed hvilke opplysninger som trengs fra søker dersom opplysningene fra UDI alene ikke er nok til at søknaden kan ferdigbehandles.

Forslag til endring av punkt 7:

§ 6 Innhenting av opplysninger fra Utlendingsdirektoratet

Lånekassen kan hente inn opplysninger fra Utlendingsdirektoratet om søkeres statsborgerskap, ~~eventuell~~ oppholdstillatelse (med vedtaksdato) og grunnlaget for denne. *Lånekassen kan også hente inn opplysninger om søker har varig oppholdsrett i Norge etter utlendingsloven §§ 115 eller 116.*

Når søker ikke er norsk statsborger og søkers rett til opphold i Norge er knyttet til en person som er søkers ektefelle, samboer med felles barn, partner eller forsørger, kan Lånekassen innhente opplysninger fra Utlendingsdirektoratet om vedkommendes fødselsnummer, statsborgerskap og oppholdsgrunnlag.

5.8 Samordna opptak

Bestemmelsen står i dag i forskriftens punkt 8, og foreslås som ny § 7 *Innhenting av opplysninger fra Samordna opptak*. Det er ingen innholdsmessige endringer i bestemmelsen.

Forslag til endring av punkt 8:

§ 7 Innhenting av opplysninger fra Samordna opptak

Lånekassen kan hente inn opplysninger fra Samordna opptak om søkerens eksamensresultater fra videregående skole.

5.9 Betydning for søkerens eller låntakerens rettigheter eller plikter

Bestemmelsen står i gjeldende forskrift punkt 9, og foreslås som § 8 *Betydning for søkerens eller låntakerens rettigheter eller plikter*.

Bestemmelsen gir uttrykk for det viktige prinsippet om at det er et vilkår for innhenting og behandling at opplysningene har betydning for søkerens eller låntakerens rettigheter eller plikter etter regelverket om utdanningsstøtte. På grunn av endringer i foregående bestemmelser, må henvisningen til disse endres. Det er for øvrig ingen endringer i bestemmelsen.

Forslag til endring av punkt 9:

§ 8 *Betydning for søkerens eller låntakerens rettigheter eller plikter*

Opplysningene som hentes inn etter §§ 2 til 7, må ha betydning for søkerens eller låntakerens rettigheter eller plikter etter utdanningsstøtteloven med forskrifter.

5.10 Opplysninger om alle elever og studenter

Bestemmelsen står i gjeldende punkt 10, og foreslås som § 9 *Innhenting av opplysninger fra offentlige og private utdanningsinstitusjoner*.

Det foreslås kun språklige endringer i bestemmelsen: I gjeldende punkt 10 står ordet "opplysninger" innledningsvis, foran strekpunktene, og ordet er også gjentatt i de to strekpunktene. Det er overflødig med en slik gjentakelse og foreslår at ordet "opplysninger" tas ut av strekpunktene. Dette har ikke innholdsmessig betydning.

Bakgrunnen for at opplysningene etter denne bestemmelsen kan hentes inn for alle elever og studenter selv om de ikke er søkere i Lånekassen, framgår av Ot.prp. nr. 48 (2004-2005) om lov om utdanningsstøtte. Det er særskilt fastsatt i lov om utdanningsstøtte § 23 fjerde ledd at visse opplysninger kan innhentes også for studenter og elever som ikke søker om utdanningsstøtte fra Lånekassen.

Forslag til endring av punkt 10:

§ 9 *Innhenting av opplysninger fra offentlige og private utdanningsinstitusjoner*

For alle elever og studenter kan det hentes inn opplysninger fra offentlige og private utdanningsinstitusjoner om

- a) eleven eller studenten er tatt opp i utdanningen og har rett til å gå opp til eksamen, og om endring i utdanningen (studentstatus)
- b) eksamen er bestått, og om utdanningen er fullført (faglig progresjon).

5.11 Opplysninger om elever og studenter som er søkere i Lånekassen

Bestemmelsen står i punkt 11 i gjeldende forskrift, og går over til å bli *§ 10 Innhenting av opplysninger fra offentlige og private utdanningsinstitusjoner og fra fylkeskommunen*.

Det foreslås å skille ut i en egen bokstav c tilfeller der Lånekassen henter inn opplysninger om det foreligger særlige forhold som gjør at søkeren må bo utenfor foreldrehjemmet. Dette framgår i dag av bokstav b, og er kun omredigering av bestemmelsen.

I dagens punkt 11 er det gitt hjemmel for å innhente opplysninger om hvorvidt søkeren har rett til videregående opplæring etter opplæringslova § 3-1. Det finnes også søkere som har rett til grunnskoleopplæring etter opplæringslova § 4A-1. For å sikre at det bare er elever med rett til grunnskoleopplæring etter opplæringslova § 4A-1 som blir tildelt støtte til grunnskoleopplæring, er det behov for å innhente opplysninger fra utdanningsinstitusjonene om disse søkerne. Det foreslås derfor en ny bokstav d i bestemmelsen for å gi hjemmel til innhenting.

Det foreslås en ny bokstav e i bestemmelsen, som gjelder opplysninger om et avbrudd i eller fravær fra utdanningen skyldes sykdom eller fødsel.

Lånekassen har utviklet et elektronisk grensesnitt der læresteder gir de opplysningene om studenten eller eleven som Lånekassen har grunnlag for å hente inn etter regelverket om innhenting av opplysninger.

Etter utdanningsstøttelovens § 23 kan Lånekassen hente inn opplysninger om studentstatus. I innhentingsforskriftens punkt 10 er dette presisert til å være blant annet opplysninger om endring i utdanningen. På dette grunnlaget henter Lånekassen i dag inn opplysninger om avbrudd og fravær fra undervisningen eller andre forhold av betydning for elev- eller studentstatusen.

Lånekassen har også behov for opplysninger om hvorvidt avbruddet eller fraværet skyldes sykdom eller fødsel, altså to av de mulige årsakene til avbruddet eller fraværet.

Disse opplysningene benyttes til å gi målrettet informasjon til elevene for å sikre rettigheter etter utdanningsstøtteregelverket. Det foreligger med andre ord ikke en søknad om innvilgelse av en rettighet, og innhenting og bruken skiller seg derfor noe fra de øvrige tilfeller som omfattes av forskriften. Dersom en elev avbryter opplæringen på grunn av sykdom eller fødsel, vil årsaken til avbruddet ofte ha stor betydning for konsekvensene knyttet til utdanningsstøtten. Et avbrudd medfører vanligvis at utbetalinger stoppes og at eventuell for mye utbetalt støtte kan kreves tilbakeført. Avbrudd på grunn av sykdom eller fødsel kan i en del tilfeller medføre rett til videre støtte, til omgjøring av lån til stipend ved sykdom, eller rett til foreldrestipend. Siden dette i all hovedsak dreier seg om unge elever som kan ha behov for ekstra bistand for å sikre sine rettigheter, og som allerede er i en vanskelig situasjon med fravær fra eller avbrudd i utdanningen, anses det som viktig med

målrettet informasjon og oppfølging. I slike tilfeller ønsker Lånekassen å kunne bidra til å ivareta elevenes rettigheter ut over de bidrag som skolens ansatte normalt gjør knyttet til informasjon om utdanningsstøtteordningene.

Forslag til endring av punkt 11:

§ 10 *Innhenting av opplysninger fra offentlige og private utdanningsinstitusjoner og fra fylkeskommunen*

For elever og studenter som er søkere i Lånekassen kan det i tillegg til opplysningene i § 9 hentes inn opplysninger fra offentlige og private utdanningsinstitusjoner og fra fylkeskommunen om

- a) søkerens utdanningsopplegg
- b) avstand og reisetid mellom søkerens foreldrehjem og lærestedet, ~~eventuelt om det foreligger~~
- c) særlige forhold som gjør at søkeren må bo utenfor foreldrehjemmet
- d) søkeren har rett til videregående opplæring etter opplæringslova § 3-1
- e) *søkeren har rett til grunnskoleopplæring etter opplæringslova § 4A-1*
- f) *søkerens avbrudd eller fravær fra utdanningen skyldes sykdom eller fødsel.*

5.12 Forholdet til personopplysningsloven

Bestemmelsen foreslås ikke endret, bortsett fra overgang til paragraf, ny nummerering og ny overskrift; *§ 11 Forholdet til personopplysningsloven.*

Forslag til bestemmelse:

§ 11 *Forholdet til personopplysningsloven*

Opplysningene som hentes inn etter denne forskrift skal behandles i samsvar med reglene i personopplysningsloven.

5.13 Ikrafttredelse, gjeldende punkt 13, ny § 12

Bestemmelsen foreslås ikke endret, da de foreslåtte endringene gjennomføres som endringsforskrift, bortsett fra overgang til paragraf, ny nummerering og ny overskrift; *§ 12 Ikrafttredelse.*

§ 12 *Ikrafttredelse*

Denne forskrift trer i kraft 15. juli 2005. Fra samme dato oppheves forskrift 10. desember 1987 nr. 1001 om adgang til innhenting av opplysninger direkte fra offentlige kontorer iht. lov om utdanningsstøtte til elever og studenter.

5.14 Ikrafttredelse av endringsforskriften

Det foreslås at endringsforskriften trer i kraft straks.

6. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Forslagene til endringer i hjemler for innhenting av opplysninger gjelder flere etater, og det er stor forskjell på hvor ofte det er behov for opplysninger fra de enkelte etatene.

I noen tilfeller er det tale om elektronisk innhenting, og i andre tilfeller er det snakk om innhenting for eksempel per telefon.

Det har de senere år vært en økning i elektronisk overføring av opplysninger, og forståelsen av verdien av denne måten å utveksle data på har økt. Den tekniske utviklingen vil trolig gi bedre muligheter til utveksling av data mellom etater, og det vil i positiv grad påvirke kost/nytte-vurderinger over tid og kunne åpne for elektronisk overføring også fra flere etater.

Endringsforslagene gir Lånekassen en hjemmel til å videreutvikle grensesnittene til samarbeidsetatene, men vil ikke i seg selv medføre noen plikt for dem til å utlevere dataene elektronisk. Beregning av kostnader knyttet til utviklingen av grensesnittene må derfor tas i sammenheng med de konkrete utviklingstiltakene i fremtiden.

6.1 NAV, UDI og læresteder – elektronisk innhenting

Lånekassen har etablert et samarbeid om datafangst med NAV og UDI. Lånekassen ønsker utvidelse av samarbeidet, slik at Lånekassen kan innhente ytterligere opplysninger elektronisk, både innenfor dagens hjemler og fremtidige hjemler dersom forskriften vedtas i tråd med forslagene. Det er imidlertid opp til den enkelte etat å avgjøre om den kan og vil utlevere ytterligere personopplysninger elektronisk, i hvilket omfang dette skal skje og fra hvilket tidspunkt.

Elektronisk utlevering vil kreve utviklings- og driftskostnader for den enkelte etat. Omfanget av disse kostnader må den enkelte etat selv beregne. Samtidig vil elektronisk utlevering kunne føre til innsparinger ved at etatene må behandle færre henvendelser fra sine brukere om å utstede bekreftelser eller dokumentasjon som vedkommende har behov for overfor Lånekassen.

Forslaget omhandler også innhenting av opplysninger fra læresteder og fylkeskommunen om årsaken til om søkers avbrudd skyldes fødsel eller sykdom. Mange læresteder, slik som videregående skoler og fagskoler, bruker i dag en elektronisk arbeidsflate som Lånekassen har utviklet. Der legger lærestedene manuelt

inn ulike opplysninger om søkers utdanningsopplegg og eventuelle endringer i dette, herunder om søker har avbrutt utdanningen. Blir forslaget til forskriftsendring vedtatt, vil lærestedene kunne legge inn opplysninger om årsaken til avbruddet samtidig med at de legger inn meldingen om selve avbruddet. Det vil medføre marginal økning i manuelt arbeid for lærestedene å legge inn opplysningene i arbeidsflaten. For Lånekassen vil dataene fra arbeidsflaten medføre strukturert innlesing av opplysningene i fagsystemet som gir en mer effektiv saksbehandlingsprosess.

6.2 Barneverntjenesten og Vernepliktsverket – manuell innhenting

Fra etater som Lånekassen ikke innhenter opplysninger elektronisk fra, som for eksempel fra barneverntjenesten og Vernepliktsverket, er den store hovedregelen at søker eller låntaker selv skal sende inn nødvendig dokumentasjon til Lånekassen, enten gjennom opplasting på Lånekassens nettsider eller per brev. Lånekassen tar av og til kontakt med den enkelte etat for å hente inn opplysninger.

For barneverntjenesten går forslaget ut på å inkludere opplysninger om ytelser som går eller har gått til fosterforeldre, og ikke kun til søker selv. Det er en relativt liten gruppe søkere som er under barnevernets omsorg. Lånekassen retter i dag henvendelser til barneverntjenesten per telefon i enkelte saker. Endringen i hjemmelen vil ikke føre til noen stor økning i henvendelsene til barneverntjenesten.

For Vernepliktsverket omfatter dagens hjemmel «låntaker» og er aktuell i forbindelse med søknad om rentefritak på grunn av avtjent førstegangstjeneste. Hjemmelen er foreslått utvidet til å inkludere «søker» siden det ikke gis utdanningsstøtte til søkere som avtjener verneplikt. Lånekassen retter i dag få henvendelser til Vernepliktsverket. Inkludering av søker vil særlig ha betydning dersom Lånekassen kunne sjekke eventuell verneplikt ved datafangst. Det vil ikke bli noen merkbar pågang i manuelle henvendelser til Vernepliktsverket.

Lånekassen har ingen konkrete planer om å arbeide for elektronisk innhenting av opplysninger fra barneverntjenesten og Vernepliktsverket. Lånekassen prioriterer å arbeide for å få utvidet elektronisk innhenting fra de etatene eller institusjonene som den allerede har elektronisk datafangst fra.